

دیپاران

دیپار باران
www.diaran.ir

مدارك هویتی مرتبط با مهاجران در ایران

انجمن دیاران

خرداد ماه ۱۴۰۲

سیمایی از حضور مهاجران غیرایرانی در ایران

2.6 M

افغانستاني‌های بدون مدرک

311,000

دارندگان پاسپورت با
ویزای معتبر

275,000

دارندگان گذرنامه خانوار

800,000

پناهندگان افغانستاني و عراقی
دارای کارت آمایش

780,000

افغانستاني دارای کارت آمایش

20,000

عراقی دارای کارت آمایش

- ❖ طبق آخرین سرشماری وزارت کشور در سال ۱۴۰۱ تعداد مهاجران بدون مدرک سرشماری شده ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار نفر بوده. برآوردهای این وزارتخانه این است که ۳۰۰ تا ۵۰۰ هزار نفر هم شرکت نکرده‌اند.
- ❖ در مجموع تعداد مهاجران حاضر در ایران ۴.۳ میلیون تا ۴.۵ میلیون نفر تخمین زده می‌شود.

دسته‌بندی کلی مهاجران در ایران

۱. مهاجران ساکن در ایران

کسانی هستند که سابقه‌ی حضورشان در کشور ایران بیش از ۱۰ سال است و یا این‌که خود در کشور ایران متولد و بزرگ شده‌اند.

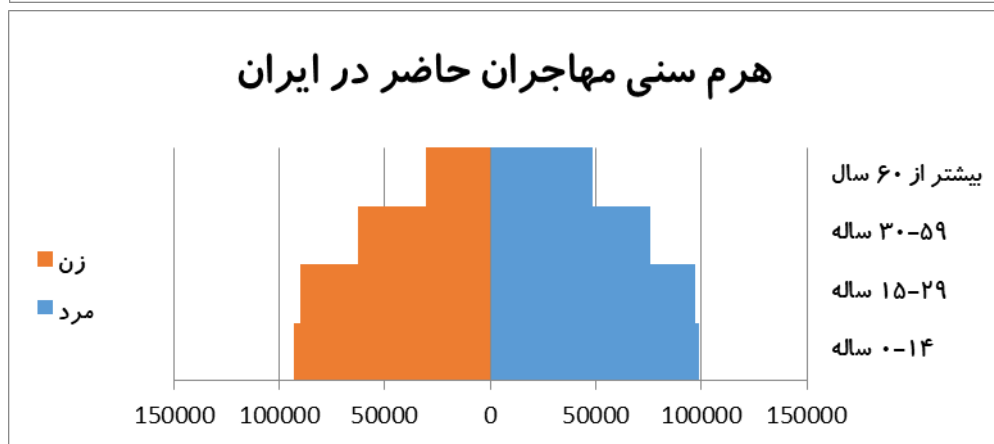
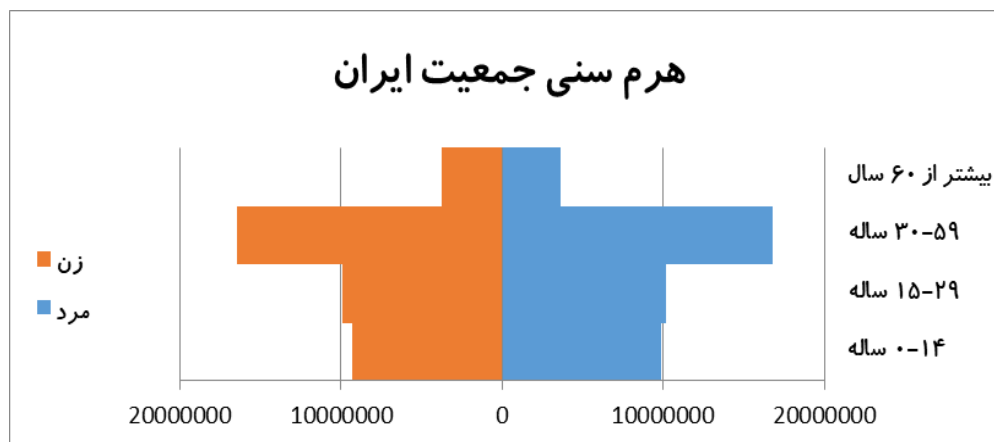
۲. مهاجران متردد بین ایران و افغانستان

عموما نیروی کار فصلی هستند که با هدف اقتصادی و کسب درآمد به ایران مهاجرت می‌کنند، مدتی در مشاغل مختلف مشغول به کار می‌شوند و پس از مدتی به کشور خود بازمی‌گردند.

۳. مهاجران تازه‌وارد به ایران

مهاجران ورودی به ایران پس از تسلط طالبان بر افغانستان

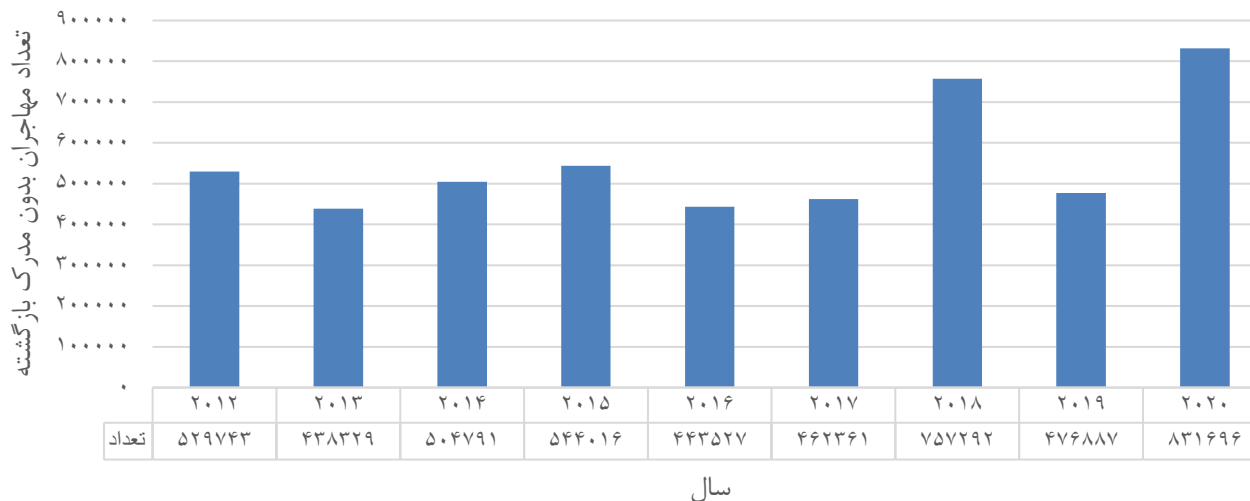
اکثریت مهاجران ساکن در ایران (دسته اول) مهاجر نیستند!

❖ طبق آمارها حدود ۷۰ درصد از جمعیت مهاجران حاضر در ایران نسل دوم و سوم و متولد ایران هستند. آنان از کشور دیگری به ایران مهاجرت نکرده‌اند. در ایران به دنیا آمده و در ایران بزرگ شده‌اند.

سیمایی از حضور مهاجران غیرایرانی در ایران

بازگشت افغانستانی‌های بدون مدرک از ایران

- ❖ به طور متوسط سالانه حدود ۵۰۰ هزار نفر مهاجر افغانستانی در ایران رد مرز می‌شوند. پس از استقرار طالبان این رقم به ۱ میلیون نفر در سال هم رسید.
- ❖ حضور مهاجران بدون مدرک شکلی چرخه‌ای دارد. آنان برای کار و کسب درآمد به ایران می‌آیند و پس از مدتی یا داوطلبانه یا با دستگیری توسط پلیس به افغانستان باز می‌گردند.
- ❖ در حال حاضر جمعیت مهاجران بدون مدرک به ۲.۶ میلیون نفر رسیده است.

تحصیل کودکان مهاجر در ایران در سه دهه‌ی اخیر

❖ به صورت تجمعی در سی سال اخیر به طور متوسط سالانه حدود ۲۷۷ هزار دانش آموز مهاجر در مدارس ایران تحصیل کرده‌اند و می‌توان ادعا کرد که فرایند آمادگی برای زیست در جامعه‌ی ایران را طی کرده‌اند.

❖ در سال ۴۰۱-۴۰۰ حدود ۵۵۶ هزار نفر و در سال ۴۰۲-۴۰۱ حدود ۶۷۰ هزار دانش آموز در مدارس ایران ثبت‌نام شدند. برآورد شده که حدود ۳۰۰ هزار نفر در سال تحصیلی گذشته بازمانده از تحصیل شدند.

۱. اقلام هویتی غیرایرانی

مرجع مناسب برای تشخیص مدارک هویتی مورد تایید دستگاهها: شیوه‌نامه ثبت‌نام کودکان مهاجر در مدارس:

ISNA/PHOTO: ROOHOLLA VAHDATI

۱- گذرنامه دارای اقامت معتبر- کد فراگیر

۲- گذرنامه خانواری (دارای روادید تا ۱۴۰۰/۹/۳۰)- شناسه ویژه

۳- دفترچه پناهندگی معتبر- کد فراگیر

۴- دفترچه اقامت معتبر صادره از نیروی انتظامی- کد فراگیر

۵- کارت‌های آمایش ۱۶ یا ۱۷- شناسه ویژه

۶- کارت‌های هویت ۱۵ یا ۱۶- شناسه ویژه

۷- برگه تردد دارای اعتبار بدل از کارت آمایش- شناسه ویژه

۸- دفترچه اقامت ویژه صادره از نیروی انتظامی- کد فراگیر

۹- برگ حمایت تحصیلی صادره در سال ۱۴۰۱ یا ۱۴۰۰

۱۰- برگ سرشماری اتباع خارجی بدون مدرک

۲. شناسنامه

قوانین مرجع در اعطای شناسنامه به مهاجران و نسل دوم و سوم مهاجران.
مواد ۹۷۶ و ۹۷۹ قانون مدنی:

ماده ۹۷۶

اشخاص ذیل تبعه ایران محسوب می‌شوند:

- ۱- کلیه‌ی ساکنین ایران به استثنای اشخاصی که تبعیت خارجی آن‌ها مسلم باشد. تبعیت خارجی کسانی مسلم است که مدارک تابعیت آن‌ها مورد اعتراض دولت ایران نباشد؛
 - ۲- کسانی که پدر آن‌ها ایرانی است اعم از این که در ایران یا درخارج متولد شده باشند؛
 - ۳- کسانی که در ایران متولد شده و پدر و مادر آنان غیرمعلوم باشند؛
 - ۴- کسانی که در ایران از پدر و مادر خارجی که یکی از آن‌ها در ایران متولد شده به وجود آمده‌اند؛
 - ۵- کسانی که در ایران از پدری که تبعه خارجه است به وجود آمده و بلافاصله پس از رسیدن به هجده سال تمام لااقل یک سال دیگر در ایران اقامت کرده باشند والا قبول شدن آن‌ها به تابعیت ایران بر طبق مقرراتی خواهد بود که مطابق قانون برای تحصیل تابعیت ایران مقرر است؛
 - ۶- هر زن تبعه‌ی خارجی که شوهر ایرانی اختیار کند
 - ۷- هر تبعه‌ی خارجی که تابعیت ایران را تحصیل کرده باشد.
- تبصره: اطفال متولد از نمایندگان سیاسی و قنصلی خارجه مشمول فقره ۴ و ۵ نخواهند بود.

1. شناسنامه

قوانین مرجع در اعطای شناسنامه به مهاجران و نسل دوم و سوم مهاجران.
مواد ۹۷۶ و ۹۷۹ قانون مدنی:

ماده ۹۷۹

اشخاصی که دارای شرایط ذیل باشند می‌توانند تابعیت ایران را تحصیل کنند:
۱- به سن هجده سال تمام رسیده باشند؛

۲- پنج سال اعم از متوالی یا متناوب در ایران ساکن بوده باشند؛

۳- فراری از خدمت نظامی نباشند؛

۴- در هیچ مملکتی به جنحه‌ی مهم یا جنایت غیرسیاسی محکوم نشده باشند.

در مورد فقره‌ی دوم این ماده مدت اقامت در خارجه برای خدمت دولت ایران در حکم اقامت در خاک ایران است.

❖ آیین‌نامه ازدواج مردان ایرانی با زنان خارجی
آواره (دارنده کارت هویت ویژه اتباع خارجی)
مصوب ۱۷ اردیبهشت ۱۳۸۱

❖ [متن کامل](#)

❖ گلوگاه: کارت آمایش پذیرفته نیست.

❖ سیاست یکپارچه‌ی مهاجرتی ایران: بازگشت

نسل دومی‌ها و نسل سومی‌ها

❖ بند ۵ ناظر بر نسل دومی‌ها و بند ۴ ناظر بر نسل سومی‌ها

❖ گلوگاه: مدارک هویتی پدر و مادر در اجرای بند ۴ و کسب گواهی تولد ثبت‌احوال در بند ۵ و ۴ و مدارک هویتی ۱۸ سال اقامت در ایران در بند ۵

❖ قانون ناظر: آیین‌نامه‌ی صدور گواهی ولادت اتباع خارجی سازمان ثبت احوال کشور

diaran.ir

تأملی در واژه‌هایی که کارکرد واقعی خود را از دست داده‌اند

ایرانی - افغانستانی یا افغانستانی ساکن ایران

«ظرفی بگیر» دوران ممنوعیت تحصیل در مدارس و چنین از خانه جمعی مهاجران افغانستانی در ایران است. تلاش‌های هیجده‌هفتگی که در کربلا راه به جایی نبرد و سرانجام بعد از سال ۲۰۰۳ سیاست عوض شد. ایران جزو معدود کشورهایی است که برای مدت ۱۷ سال تعداد پانصد هشتاد و نه هزار و سیصد و سی و دو نفر مهاجر از هر کشور است. شهرت چندی در ایران نشانی است. به نظر می‌آید هم‌اکنون افغانستانی‌های حاضر در ایران ۱۹ میلیون و سیصد و هشتاد هزار نفر است. اما در کربلا، مهاجران افغانستانی به نظر می‌رسد خود را با مسوولان افغانستانی نمی‌شناسند. آن‌ها که حدود ۱۸ درصد از جمعیت کل کشور افغانستان ساکن ایران هستند، اولین به معنای شکل‌گیری یک دیاسپورا افغانستانی است. اما در کربلا ۲۹ درصد از مهاجران افغانستانی ساکن شهرهای ایران طی ۵ سال گذشته حتی یک بار هم به افغانستان نرفته‌اند. گویا این است که آنها به معنای واقعی

تأملی در واژه‌هایی که کارکرد واقعی خود را از دست داده‌اند
ایرانی - افغانستانی یا افغانستانی ساکن ایران
تأملی در واژه‌هایی که کارکرد واقعی خود را از دست داده‌اند
ایرانی - افغانستانی یا افغانستانی ساکن ایران

دیگری را نشناخته‌اند یا پیرشدن نسل اول مهاجران حاضر در ایران و کاهش جمعیت آنان به دلیل برگردیدن افراد در دهه‌های گذشته یا تری‌ژن‌ها و مهاجران حاضر در ایران به خود اختصاص می‌دهند. اما باید آنها را چه نامید؟ آنها ایرانی هستند؟ آنها افغانستانی هستند؟ آنها افغانستانی ساکن ایران هستند یا آنکه آنها ایرانی هستند؟

افغانی افغانستانی؟ در چند سال اخیر درین گفتار تصمیم‌گیرنده و طریقت متوسط و متوسط به بالای جامعه ایران به کار برین واژه افغانستانی در توصیف یک نژاد کشور افغانستان جا افتاده است. همواره گفته می‌شود که افغانستانی‌ها دو دسته دارند: یک دسته که در ایران متولد شده‌اند و یک دسته که از کشورهای دیگر به ایران مهاجر کرده‌اند. در این دسته‌بندی، افرادی که در ایران متولد شده‌اند و والدین آنها هم ایرانی هستند، ایرانی هستند. افرادی که در ایران متولد شده‌اند و والدین آنها هم افغانستانی هستند، افغانستانی هستند. افرادی که در ایران متولد شده‌اند و والدین آنها هم از کشورهای دیگر هستند، مهاجران هستند. اما در این دسته‌بندی، افرادی که در ایران متولد شده‌اند و والدین آنها هم از کشورهای دیگر هستند، مهاجران هستند. اما در این دسته‌بندی، افرادی که در ایران متولد شده‌اند و والدین آنها هم از کشورهای دیگر هستند، مهاجران هستند.

فرزندان مادر ایرانی - پدر غیرایرانی

❖ براساس ماده واحده این لایحه؛ فرزندان حاصل از ازدواج شرعی زنان ایرانی با مردان غیر ایرانی که قبل یا بعد از تصویب این قانون متولد شده یا می شوند قبل از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام شمسی به درخواست مادر ایرانی در صورت نداشتن مشکل امنیتی (به تشخیص وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) به تابعیت ایران در می آیند. فرزندان مذکور پس از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام شمسی در صورت عدم تقاضای مادر ایرانی می توانند تابعیت ایرانی را تقاضا کنند که در صورت نداشتن مشکل امنیتی (به تشخیص وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) به تابعیت ایران پذیرفته می شوند. پاسخ به استعلام امنیتی باید حداکثر ظرف مدت ۳ ماه انجام شود و نیروی انتظامی نیز مکلف است نسبت به صدور پروانه اقامت برای پدر غیرایرانی در صورت نداشتن مشکل امنیتی (به تشخیص وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) اقدام کند.

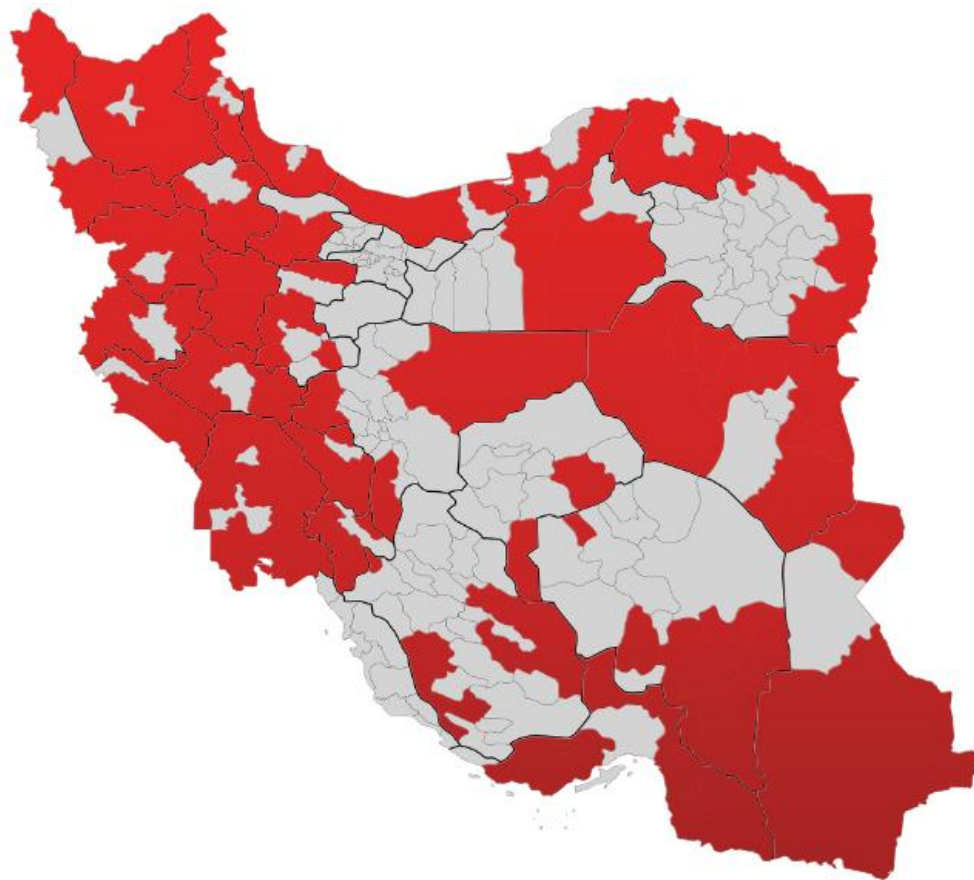
❖ تبصره ۱- در صورتی که پدر و یا مادر متقاضی در قید حیات نبوده و یا در دسترس نباشند، در صورت ابهام در احراز نسب متقاضی احراز نسب با دادگاه صالح می باشد.

❖ تبصره ۲- افراد فاقد تابعیتی که خود و حداقل یکی از والدینشان در ایران متولد شده باشد، می توانند پس از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام شمسی تابعیت ایرانی را تقاضا کنند که در صورت نداشتن سوء پیشینه کیفری و نیز نداشتن مشکل امنیتی (به تشخیص وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) به تابعیت ایران پذیرفته می شوند.

سیاست بازگشت و زیست غیررسمی مهاجران در ایران

❖ علی‌رغم این‌که حدود نیمی از گستره‌ی کشور ایران برای اقامت مهاجران افغانستانی ممنوع می‌باشد، اما در سرشماری‌ها می‌بینیم که مهاجران افغانستانی در تمام استان‌های ایران حضور دارند.

❖ غیرقانونی و بدون مدرک بودن و زیست غیررسمی بخشی از ویژگی مهاجران افغانستانی در ایران شده است.

❖ نواحی ممنوع برای اقامت اتباع افغانستانی در کشور ایران (رنگ قرمز)

❖ با تشکر از توجه شما